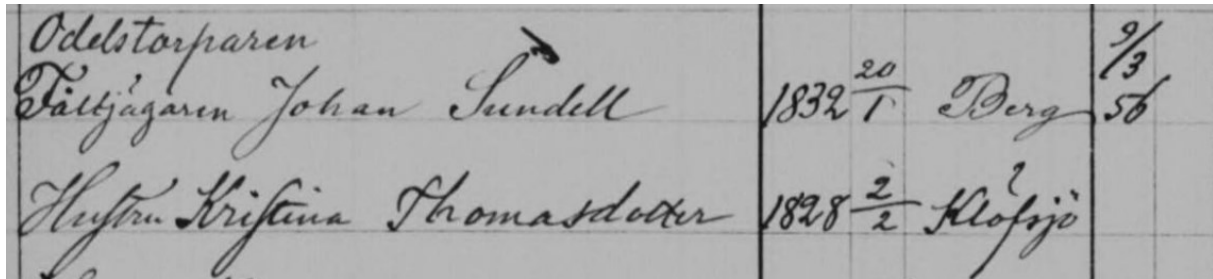

Fältjägaren Johan **Sundell** anlände den 22 november 1875 till Nederhögen nr 1 i Rätans socken. I Rätans husförhörlängd benämns han odelstorpren¹ fältjägaren trots att han enligt militärens

generalmänstringsrullor är indelt soldat i Tossåsen i Bergs socken. Som sådan antogs han den 28 september 1855. Han avslutade sin militära karriär 1886 bosatt i Gärde i Näs socken. Att en soldat var bosatt på annan ort än där han var städslad var inte ovanligt. Däremot är det ur mitt forskarperspektiv ovanligt att han och hans familj saknas i Axel Grindes "Släkter i Rätan 1695 - 1900". Hans forskarkollega Nils Sundkvist nämner inte heller Johan i sin bok "Boplatser och människor i sörbyarna i Rätan". Jag får korn på Johan när jag fortsatt kartlägger mina skogsfinska anor. Hustrun från Skålan ...

... Kristina Thomasdotter ...

... härstammar från Fågelsjö på Orsa finnmark. Olof Markusson Tossavainen är hennes farfars farfars farfars far född i Savolax död på Orsa finnmark. Hon dör 1916 bosatt i Bjärme i Näs socken. Jag hittar ett avlägset släktskap med Kristina. Under hennes tid i Nederhögen lever i grannbyarna bland annat min mormors far Erik Nilsson och min farmors mormor Marget Mattsdotter.

Varför Nederhögen?

Johan och Kristina lämnar Nederhögen med kvarvarande barn den 17 april 1883. Jag återkommer längre fram i berättelsen med sex av barnens fortsatta liv. Minstingen Johan dör i scharlakansfeber två år fyllda i Rätan i december 1875.

Sju år och fem månader borde satt något avtryck i historien. Kan det vara så att Johan inte var odels-torpare utan övertog ett torp alternativt byggde en bostad på sin svågers fastighet? Nils Sundkvist skriver bland annat följande om Pellesgården i Nederhögen: "Halfvar Persson blev den nye bonden i Pelles som 22-åring. Han blev tio år senare gift med Lisbet Carlsdotter." Lisbet är **Johan Sundells** tretton år yngre syster. När Johan med familj anländer är Halvar och Lisbet trebarnsföräldrar.

Halvar* Persson Född Nederhögen 1837-06-01 i Rätan (Z). Död Stengärde 1923-01-22 i Näs (Z).	
Gift 1869-03-21 i Rätan (Z).	Lisbet* Karlsdotter ▲ Född 1844-12-11 i Berg (Z). Död 1922-11-24 i Näs (Z).
Anna* Halvarsdotter Född Nederhögen 1869-11-10 i Rätan (Z). Död Rätansbyn 1957-11-11 i Rätan (Z). ▶	
Per Wilhelm Halvarsson Född Nederhögen 1872-05-16 i Rätan (Z).	
Karl* Halvarsson Född Nederhögen 1874-04-28 i Rätan (Z).	
Johannes* Halvarsson Född Nederhögen 1877-07-20 i Rätan (Z). Död Stengärde 1964-11-14 i Näs (Z). ▶	
Olof* Halvarsson Född 1879-10-31 i Rätan (Z). Död 1973-04-30 i Kanada. ▶	
Erik Herman Halvarsson Född Nederhögen 1881-10-24 i Rätan (Z).	
Harald* Emanuel Halvarsson Född Nederhögen 1885-04-01 i Rätan (Z). ▶	
Gustav Anton Halvarsson Född Nederhögen 1887-11-30 i Rätan (Z).	

¹ Enligt SAOB: I enlighet med kungliga förordningen av 1767 i vissa delar av Norrland förekommande torp av skattenatur, skattlagt torp, skattetorp.

Nils Sundkvist berättar: "Halfvar Persson sålde gården år 1873 till N.O. Westin i Boda, Torp² och blev brukare åt honom. Men år 1882 köpte han tillbaka den av Westin men sålde den året efter till Nils Mårtensson i Handsjön. Han hade den till år 1892 när han sålde den till Enhörnings Trävaru AB".

När Johan med familj bosätter sig i Nederhögen är Halvar inte ägare utan brukare av Pellesgården. De lämnar när Halvar sålde gården en andra gång. Under större del av Johans tid på eller i närheten av Pellesgården var hans svåger brukare inte ägare. Vad var hans roll under åren och varför var han inte förmögen och/eller motiverad att själv driva gården? Jag har i skrivande stund inget svar.

Nils Mårtensson i Handsjön är *inte* släkt med Halvar men med mig. Han är tremänning med min farmors morfar Olof Mårtensson (1846 - 1933).

Halvar, Lisbet och barnen

Efter den andra försäljningen och ett andra brukaruppdrag flyttar de till Östersund 1888. Fem år senare är de tillbaka i Rätans socken och bosätter sig i byn Björnberget som brukare åt Kronan³. Från 1892 till 1907 utvandrade alla i familjen till Kanada utom Anna. Hon gifter sig 1893 med min mormors fars kusin Petrus Eriksson (1870 - 1940) och får med honom fem barn. Hennes lillebror Johannes återvänder efter ett år i Kanada och gifter sig året därpå 1908 med min farfars äldsta syster Ida. I juni 1917 flyttar de till Stengärde i Näs socken. Här lever även Halvar och Lisbet sina sista år.

Följande har jag lyckats luska ut om övriga syskon. Harald får efter att han lämnat Sverige en son i januari 1905. Erik Emanuel emigrerar till Kanada 1924, kanske för att förenas med sin far. Hans mor Gertrud Eriksdotter, bland annat ännu en av min mormors fars kusiner, gifter sig 1912 med Per Lind från Los i Hälsingland. Pers mormor Lena Mattsdotter (1835 - 1911) är född på Orsa finnmark och begravd i Fågelsjö är sexmänning med Kristina Thomasdotter. Äldre brodern Olof gifter sig med Hulda från Revsunds socken. Som framgår av bilden nedan träffades de i Rätan redan innan emigrationen.

Olof* Halvarsson Född 1879-10-31 i Rätan (Z). Död 1973-04-30 i Kanada.	
Gift British Columbia, 1907-12-30 i Kanada.	Hulda Paulina Olsson ▲ Född 1883-12-13 i Revsund (Z). Död 1953-11-28 i Kanada.
Elly Elvira Halvarsson Född 1905-02-19 i Rätan (Z). Död 1990-04-17 i Kanada.	
Lilly* Hill Född 1906-03.. i Kanada.	
Daniel* Hill Född 1908-06-06 i Kanada. Död 1978-12-24 i Kanada. ►	
Sidney* Hill Född 1910-09-30 i Kanada. Död 1964-10-28 i Kanada. ►	
Wilbur* Hill Född Kelowna, Central Okanagan Regional District, British Columbia, 1916 i Kanada.	

I Kanada bytte Olof efternamn till Hill. Måntro en blinkning till att kom från en av tre högarbyar.

De två syskonen Karlsson ...

... föds i Bergs socken. Far är Carl Eriksson Wik född i byn Börtnan och under nio år fältjägare i Vattviken i Berg. Mor Brita är född i Klövsjö socken. Om jag tar mig tillbaka till slutet av 1600-talet så är även hon släkt med min mormors far Erik Nilsson. Om det finns något som kan kallas ett soldatarv så är Carl föregången av bland annat:

- Dragon/Karolin Sunvis Älg f. Jonsson 1696 - 1718 senast i Medvigge Berg. Död på fjället.
- Dragon Olof Östberg f. Jonsson 1705 – 1706 först i Vitvattnet Rätan sedan i Berg till 1721.

² Torps socken i dagens Ånge kommun i Västernorrlands län.

³ Kronans mark är en historisk och juridisk benämning för mark som ägs av den svenska staten.

- Dragon Carl Bröms f. Hansson 1710 - 1711 i Österåsen Berg
- Dragon Erik Floberg f. Sundvisson 1724 - 1762 i Dalåsen och Västervigge Berg
- Dragon Karl Lindberg f. Eriksson 1757 - 1773 i Rogsta Hackås
- Dragon Nils Ungberg f. Pålsson 1751 - 1787 i Klövsjöby Klövsjö

Jag hittar endast ett syskon till Carl. Olof fostrar, med Märta och Anna båda födda i Klövsjö, som nybyggare i byn Börtnan Berg sammanlagt åtta barn. En av dem Karin (1846 - 1924) gifter sig med en norrman och får sina första två barn av fyra bosatta i Rätansbyn. Denna familj har Axel Grinde i sin bok, se tabell 597. Karin och Halvar flyttar till Klövsjö och vidare till Oviken för att sluta cirkeln i Börtnan. Deras efterkommande blir i en inte oväsentlig omfattning en del av min släktväv.

Carl* Wik Eriksson Född Börtnan 1804-04-24 i Berg (Z). Död 1850-11-29 i Berg (Z). Fältjägare Jämtlands fältjägarregemente, Bergs kompani, 009 Vattviken från 1823-06-23 till 1832-06-02 i Berg (Z)	
Gift 1828-10-26 i Berg (Z).	Brita* Johansdotter ▲ Född 1802-06-05 i Klövsjö (Z). Död 1901-06-14 i Berg (Z).
Johan* Sundell Karlsson Född Bergsbyn 1832-01-20 i Berg (Z). Död Bjärme 1919-03-23 i Näs (Z). ►	
Johan Janne Beén Karlsson Född Lillänget 1835-01-10 i Berg (Z). Död N:o 138 1887-07-11 i Östersund (Z). ►	
Märet* Karlsdotter Född Bergsbyn 1837-12-26 i Berg (Z). Död Hallen 1913-12-16 i Åsarne (Z). ►	
Lisbet* Karlsdotter Född 1844-12-11 i Berg (Z). Död Stengärde klockan 05:00 1922-11-24 i Näs (Z). ►	

Mellan Johan och Lisbet föds Janne och Märet. Janne upprätthåller soldattraditionen och fungerar under 27 år som Sjukvårdsryttare⁴ i Jämtlands hästjägararkårs kavallerikompani 2. Han får tre barn som producerar få överlevande till modern tid. Märet är mer fruktsam och utan att fullständigt kartlägga alla efterkommande i fem generationer identifierar jag 102. Dessa förekommer i en inte oväsentlig omfattning i min släktväv. Ingiften gör den på sina håll extra tät.

Johan Sundells och Kristina Thomasdotters barn

Johan* Sundell Karlsson Född Bergsbyn 1832-01-20 i Berg (Z). Död Bjärme 1919-03-23 i Näs (Z). Fältjägare Jämtlands fältjägararkår, Bergs kompani, 024 Tossåsen från 1855-09-28 till 1886 i Berg (Z)	
Gift 1856-03-09 i Berg (Z).	Kristina* Tomasdotter ▲ Född Skålan 1828-08-02 i Klövsjö (Z). Död Bjärme 1916-03-02 i Näs (Z).
Karl* Johansson Född Hallen 1856-04-09 i Berg (Z). Död Tand 1926-07-05 i Lockne (Z). ►	
Tomas* Johansson Född Hallen 1856-04-11 i Berg (Z). Död Djupdal 1946-11-17 i Järbo (X). ►	
Brita* Johansson Född Tossåsen 1858-12-02 i Berg (Z). Död Böle 1934-06-06 i Marby (Z). ►	
Olof* Sundell Född Tossåsen 1861-11-01 i Åsarne (Z). Död Ålderdomshemmet Kluk 1945-12-05 i Mattmar (Z). ►	
Kristina* Sundell Född Tossåsen 1866-02-01 i Åsarne (Z). Död Bjärme 1946-11-11 i Näs (Z). ►	
Märta* Sundell Född Tossåsen 1869-12-22 i Åsarne (Z). Död Dalen 1945-01-21 i Örnköldsvik (Y). ►	
Johan* Sundell Född Tossåsen 1873-11-10 i Åsarne (Z). Död Nederhögen 1875-12-21 i Rätan (Z).	

Av bilden ovan framgår att paret innan Nederhögen var bosatt i byn Tossåsen i Berg/Åsarne. Efter Rätan flyttar de utan barn till Gärde i Näs socken och sedan till Näcksta i Hackås socken. Tillbaka till Näs och byn Fåker 1897. Inom socknen mer specifikt till byn Bjärme 1903. De ser ut ha varit inhyses

⁴ En sjukvårdsryttare är historiskt en militär befattning inom kavalleriet. Dessa ryttare var utbildade i krigssjukvård och hade i uppgift att ge första hjälpen till sårade soldater samt transportera dem från slagfältet till fältsjukhus.

på alla platser de var bosatta på. Försörjt sig har de genom att arbeta och på vad Johans pension⁵ gav. Vad jag kan se har de aldrig varit bosatta med något av sina barn sedan de lämnat Nederhögen.

1. **Karl** gifter sig borgerligt 1885 med den fem år äldre baptisten Lisbet från Hackås. De är barnlösa när de går ur tiden.
2. **Tomas** gifter sig 1880 med den 14 år äldre Lisbet från Bingsta i Berg. De får två söner. Den yngre gör karriär inom Statens Järnvägar och fungerar som stationsmästare på flera orter i Dalarna och Gästrikland. Han avlider 1973 som änkling på ett äldreboende tre kilometer från mitt hem i Falun.
3. **Brita** gifter sig aldrig men får en dotter, Helga Kristina, som tillsammans med Olof från Kungsnäs i Näs begåvar sin mor med fem barnbarn som alla utom en lever sina liv i Jämtland.
4. **Olof** gifter sig 1883 med tre år yngre Karin från Fåker i Näs. Från 1883 till 1907 får de åtta barn som alla lever till vuxen ålder.
5. **Kristina** gifter sig 1887 med den nio år äldre Hans från Bjärme i Näs. De får fyra barn som alla lever sina liv i Jämtland.
6. **Märta** gifter sig på Frösön 1891 med tio år äldre Zacho Olsson Hult född i byn Stenshult i Frändefors socken i dagens Vänersborgs kommun. Han är bland annat en före detta artillerist vid Göta artilleriregemente. De får två döttrar den yngsta är född i Själevad på juldagen 1892. Hon döps till Hildur Kristina. Den 6 juli 1919 i Istrum i nuvarande Skara kommun gifter hon sig med nyskilde Sven Gustaf Wingquist kullagrets uppfinnare. Det blir ett barnlöst äktenskap.

Det är en aning tråkigt att sekventiellt läsa husförhörslängder. Nu och då dyker det ändå upp något som avviker och behöver undersökas. Släktforskningen rullar på ...

⁵ En **gratialist** var förr en person som uppbar *gratial* – en form av pension eller ekonomiskt understöd ur en pensionskassa. Begreppet användes framför allt inom det militära. Även änkor och barn till avlidna militärer eller statstjänstemän kunde också beviljas gratial.